

AKPINAR

Akpınar
Cilt: I
Sayı: 2
(1934)

İhtidat

HALKEVİ

Sayı : 10

Haziran 1935

Yıl : 1

1934

Kemal

« Akpınar » da

İnkılabımızın idealine ve Halkevi programının gösterdiği kültüre uygun olan yazılar neşredilir. Yazıların mümkün olduğu kadar aza diliyle işlenmesi birinci dileğimizdir.

Mecmuaya konmayan yazılar geri verilmez.

İçindekiler

Meyvecilik yönünden Niğde	Halit Koçak
Niğde tarihi	M. Z. Oral
Hikmetli fikirler ve nükteli sözler toplayan izmir	A. M. Kaymak
Rubaiyat « Şiir »	A. Hayyat
Maniler	Derleyen M. Z. Oral
Gözler « Şiir »	« M. Z. Oral
(Seninçin) « şiir »	E. Sunğur
Niğdede Bahar « Şiir »	*
Sabah « Şiir »	T. Tskin
Büyük hikâye Maksim gorki	B. S.

İmtiyaz sahibi : Eczaacı Naim Erem, Umumî neşriyatı idare eden
Muallim Cevad

Niğde'de Vilâyet Matbaasında basılmıştır

AKPINAR

Niğde Halkevi Mecmuası

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

Meyvecilik bakımından Niğde

Yazan
Halit Koçak
Tarım Savaş İşyari

Yurdumuzu bütünümler büyük ve içten gelen bir sevgi ile severiz. Ona kanımızdaki, kafalarımızdaki büyük ve iyi duygularla bağlıyızdır. Fakat bu sevgiler bir çoklarımızın düşünüşlerinde hayalidir. Hayali olan bu sevgi bize küçüklükten beri evimizde, Okullarımızda büyüklerimizden bilginlerimizden aşılana bir duygudur.

Bundan başka bir de görgülerden ileri gelen, sevgi ve bağlantılarımız vardır ki görerek, bilerek, inanarak duyulan bu sevgi en üstün ve istenen bir varlıktır. Birçok ulusların siyasasına giren yurd iç gezintilerinin amacı ancak bu sevgiyi elde etmeğe yönlüdür. Biz de bu iç gezintileri ve yurdun köşe bucağının bilinmesi, en çok gerek olan bir istektir. Çok acınarak söylemelidir ki biz doğduğumuz, büyüdüğümüz yurdun ne olduğunu gelmiş, geçmiş, Coğrafi, ekonomik, Tarım, soysal, kerte ve durumları nelerdir; bunları bile inceleyerek bellemeyi bir ödev olarak bilmiyoruz. Yine açıkça söy-

lemeliyiz ve direk gibi doğru olarak onaylamalıyız ki bunları duyurmayı, kafalara yerleştirmeyi, ve birbirimize yaymayı, yapılması çok gerek bir iş olarak sanmıyor ve yapmak şöyle dursun bunları öğrenmek içinde bir ilgimiz yoktur. Doğduğumuz yerden başka illerimize, yerlerimize gezintiler bile yapsak teknik bilgilere göre bir araştırma ile gördüğümüz, yeni geldiğimiz yeri öğrenmeğe kalkışmıyoruz. Görgümüz, ilgimiz, öğrencimiz bütün fantazi iş'ler oluyor.

Bizdeki bu duygusuzluğa bütün bu yöndeki eksiklikleri ve yurdu tanıtmayı bir ülkü olarak bilmemezliğimizde aramamız ve ancak buna yüklememiz gerektir.

İşte güzel Niğdemizde tanıtılmamış ve tanıtmak kaygısıyla düşünülmemiş kendi başına çalışan ve bir çok ilerleme yönlerinde verimli adımlar atan bir ilimizdir. Niğde denildiğinde ilk gözümüzün önüne gelen, kafamızı kuralayan şudur : « Kültüre olan iştiaak.. » Elmacılığı.. Niğdenin kültür sevgisi yakın ve kendi dengindeki İllerimizden çok önce başlamış ve bu gidişte çok ilerlemiştir. Bugün bir çok yüksek okullarımızda kafalarını bilgi yaltırırlarile parlatan, yarın yurda ışıklar saçacak 150 genci bulunduğunu söylemek ileri sürülen bu sözümün doğruluğunu apaçık anlatabilir.

Niğdenin kültür sevgisi onun yerli gidişatını da soysallaştırmıştır. Niğde de ayağı şılvarlı, beli kuşıklı eski geyim biçimi bundan 60 yıl önce bırakılmıştır.

Bundan başka harta üzerinde Niğdenin durumunu göz önüne alırsak yurd sınırları içindeki kırumu yönünden de değerini çabucak anlamakta zorluk çekmeyiz.

Ben burada yazılan bir çok bilgilerden anlatmayı bu alanda daha artık bilgi ve duyguları olanlara bırakarak yalnız meyvecilik yönünden Niğdemizi tanıtmak ödevini yapacağım.

Niğde meyveciliğine girişmeden önce bütün meyveciliğimizden anlatmayı, Türk yurdunun bir çok yönlerden dışarı illerden üstünlüğüne bir daha katacağı ve bütün yurt sevgisini uyandıracacağı için faydalıdır sanıyorum.

Ekeniğin orta sıcak, ılık, orta soğuk yerlerde yetişenlerinin bütününü göğsünde yeşerten ve ana yurtlarındaki iyi gösterişlerden çok üstünlükler taşıyarak bitiren güzel yurdu-muz Anadolu; meyvecilik yönünden de dışarı illerde bulunmayan iyilikleri bu alanda da kendinde toplamıştır.

Anadolumuzu yer yer ve bütün meyve soylarına göre parça parça ayırabiliriz. Ege ve Akdeniz kıyılarında bir çok yerlerimiz Zeytin, İncir, Üzüm, Mersin, Dört yol Portakal, Limon, Mandalina, Turunç, Ayıntap ve yakınları Fıstık, Karadeniz kıyı-yılarının bir çok yerleri Fındık, Malatya, Niğde, Ürgüp, Kayısı,, Niğde,

Amasya, Gümüşhane, Tokat, Ankara, Kırşehir Elma, Armut, Kayısı, Tut, Badem, Tırabuzun, Kastamonu, Maraş Koca ili Ceviz, Marma'a deniz kıyı-ları Kestane; darende, Diyaribekir, Amasya, Kastamonu Erik, Edirne Bursa, İzmir Şeftali ...

Bütün yurd parçalarının kendine göre sivrilmiş ve tanınmış bir eke-neği vardır. Başka iller ve uluslar böyle değildir. Öyleleri vardır ki bütün ekeniği ancak bir kaç dannedir.

Meyveciliği böylece parça parça ayrılan güzel yurdun bu alanda daha üstün ve kazançlı ilerlemelere yarayacak bir yönü daha varsa oda bu soy soy meyvelerinde ayrı ayrı ve birbirinden değişik üstün iyilikli çeşitlerin ısı bulunmasıdır.

Örnek olarak Elmayı ele alırsak bunların yazlık, kışlık, ekşi, tatlı, orta ekşi, iri, ufak, dayanıklı, dayanık-sız, kırmızı, sarı, beyaz ve daha bir çok gösterişleri taşıyan çeşitlerinin olduğunu görürüz. Bu meyve tur-fandacılığında, meyveleri iyileştir-mek ve soylarını düzeltmek te en çok işe yarar ele geçmez değerli bir var-lıktır.

İşte bu kadar iyi ve güzel varlık-ları taşıyan Türk meyveciliğinin Elmacılıkta ilerlemiş ve Anlı bir kö-şesi olan Niğdeyi Meyvecilik yönün-den inceliyebiliriz.

— Sonu var —

Niğde Tarihi

Ulukışla

Başı « 9 » ncu sayımızın « 4 » cü sahifesindedir

Hanın yapısından önce niğin yapılmış olduğunu vakfiyesinden okuyalım :

« .. Kariyei mezkûre bir sahrayı dîr ve pehna içre vaki olmağın ekseri ezmanda kârvan ve ruhu revan gibi mihneti âbukelle müb-telâ ve ebnaî sebil oihavaliye geldikte mukasât envaî zahmet ve anâ etmekle bir karargâha ihtiya-çları nihayette ve asayiş ve âramış edecek caygâha tahassürleri haddiga-yette olmakla Veziri müşarünileyh Kârdan eyyedallahı devletühü ... »

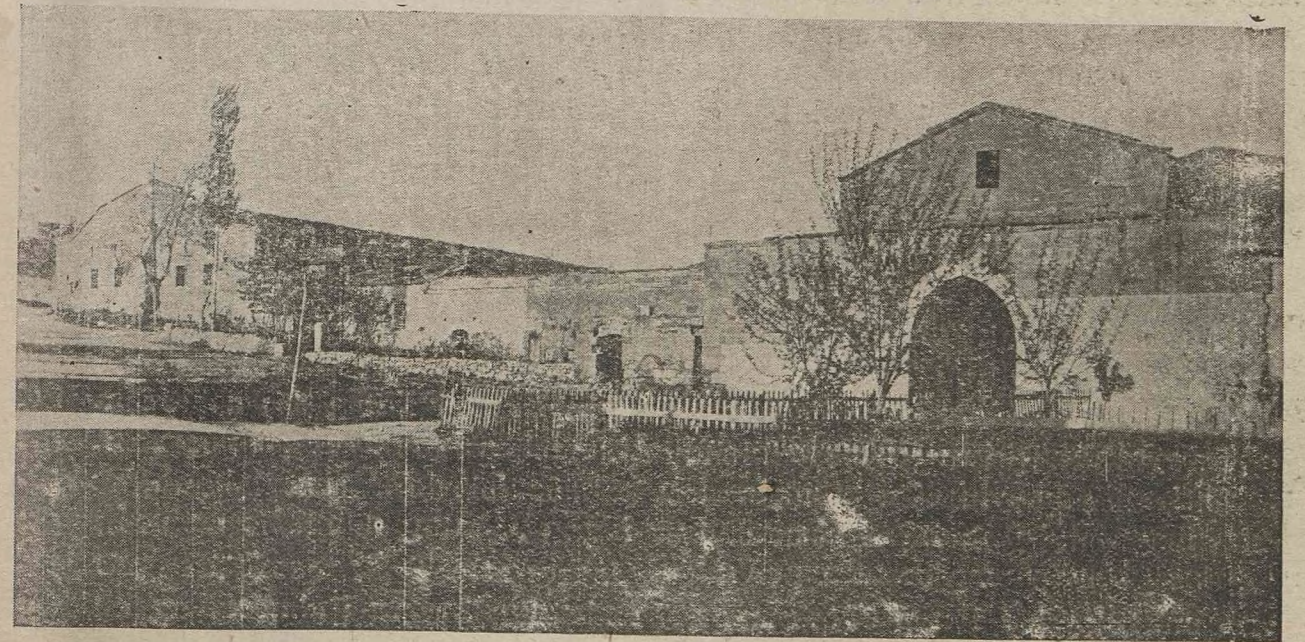
Görülüyor ki : Ulukışla mevkii uzun ve geniş bir kırdadır. Teci-menler ve diğer yolcular oraya gel-dikleri vakit her zaman yiyecek ve içecek bulamıyorlar. Bu durum onlara türlü sıkıntı ve zorluk veri-yor. Onun için burada güvenlik ve inan verecek ve dinlendirecek bir durak yeri yapılması gereklidir. İşte iş bilir Vezir olan Mehmet pa-şa bundan dolayı hanı yaptırmıştır

Resim (1)

§

Hanın yapısı — Vakfiye kışla ve ekitlerini şöyle anlatıyor ;

« Kariyei mezkûre de bir hanı âlişan ve dekaîni müstemil bezza-ristan ve büyüti adide ve hamamı kârgir ve levazımı misafirin için vücuhu hayratı bînazir ve fırın ve kahvehane ki muztar ve misafire her biri Cennetten nişanedir inşa edip .. »

(Resim 1) Ulukışla hanının batı yüzünün görünüşü

Yani yüksek bir han bir çok dükkânları havi olan bir çarşısı, bir çok yatacak yerleri kârgir hamamı, fırını ve kahvehanesi vardır. Bunlar konuklar için her yerde bulunmaz. İyilikler, erinçlerdir.

§

Kışla gerçektan büyük bir yapıdır. Resim (1) de görülen büyük kapıdan girilince üzeri kırma beşik tavanlı ve 78 - 60 metre uzunluğunda bir salon vardır. Diğer bütün ekitlerin kapıları bu salona açılırlar. Her iki tarafında birer ara bölmesile birbirlerinden ayrılan küçük bacalı bir çok odalar yapılmıştır.

resim 2

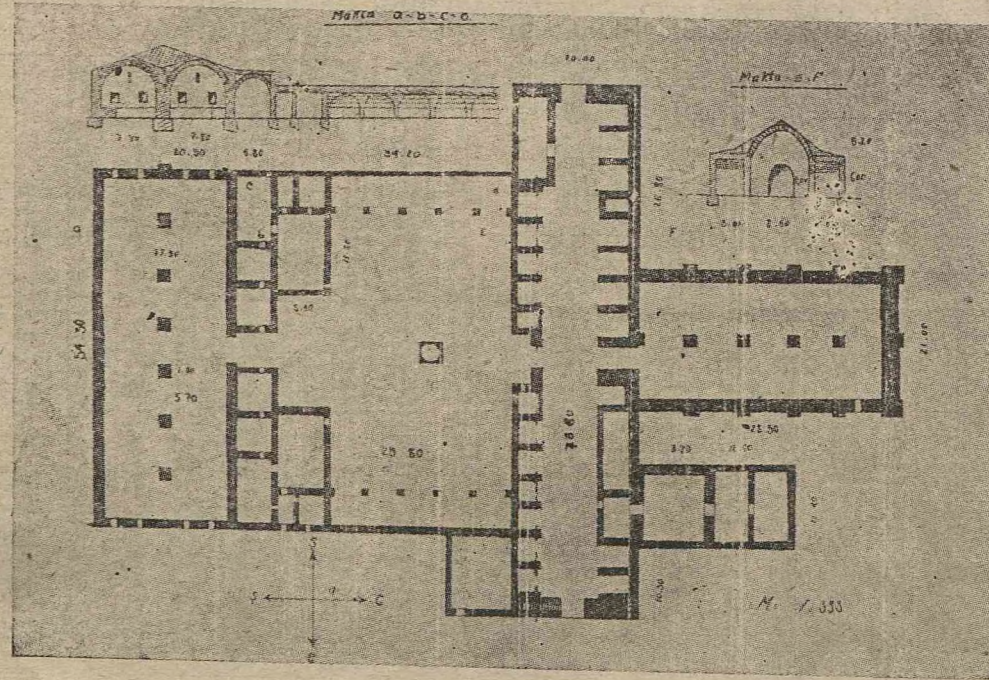
Sözü geçen büyük salonun sol tarafına açılan büyük kapıdan avluya girilir. Avlunun ortasındaki çeşmenin şimdi yalnız temelleri kal-

mıştır. Avlunun iki tarafında beşerden on dükkân vardır. Büyük salona denk giden ve onun gibi kırma beşik tavanlı ikinci bir yere (Develik) e giden kapının iki yanlarında yerlilerin deyişine göre (paşa odaları) vardır.

Develik on iki kemerin altı noktada birleşerek dayandığı kocaman bir yerdir. Kemerlerin ana divarlara birleştiği çatıların ortalarında da küçücük birer ocak yerleri bırakılmıştır. Plânın A ve B kesintisinde (makta) görülen büyük pencereler sonradan açılmıştır.

resim 3

Önce yazılan büyük salona girilince sağa açılan birinci kapı hamamındır. Hamam bütün ekitlerle başlı başına bir yapı sayılacak kadar büyüktür.

(Resim 2) Ulukışla hanının plânı

Dört köşeli bir divar tromplarla sekize bölünmek yolile kubbe kasnağına varılmış ve yüksek bir kubbe ile çevrilerek hamamın soğukluğu meydana getirilmiştir. Hamamın diğer odaları aynı biçimde fakat daha küçük kubbelerle yapılmıştır. Şimdi bunlar yıkıktır.

İkinci kapıdan yolculara ayrılmış olan üçüncü bir salona girilir. Bu da yapılışı bakımından evelce yazılanlar gibidir. Yalnız burada sekiz kemer — dört noktaya dayamak suretile tavan tutturulmuştur. Kışlanın bozulmaya en çok yüz tutan yeri burasıdır.

Cümle kapısının solunda görülen merdivenle kışlanın üstüne çıkılır.

§

Kapı ve pencerelerde anlatmaya

değer hiç bir süs yoktur. Fakat kışlanın genel durumu 16 ıncı yüzyılda yapılmış olan kışlaların inanılmıyacak kadar büyük bir örneğidir.

resim 4

Tarihi atâ :

Öküz Mehmet paşanın hayırlı işlerini sayarken İstanbulun kara gümrük tarafında bir Cami, Mektep, Çeşmeden başka Ulukışlada bir Cami, bir Mektep ve medrese ve Çşme ve Köprüsü vardır diyor. (*) Vakfiyede ise Ulukışlada bir Cami bir Mektep ve han denilmektedir. Hanı gördük. Cami bugün yıkıktır. Mimarlık bakımından bir işi yoktur yalnız her pencere; dört tarafı tışarı-

(.) arihi atâ cil' 2 S. 48 - 51

(Resim 3) Ulukışla hanının doğu yüzünün görünüşü

dan içeriye doğru geniş yivlerle divar inceltilmek yoluyla açılmıştır. Bu biçime her camide rast gelinmez.

Medrese ve Okul ile köprüden görünürde bir iz kalmamışsa da çeşmeler duruyor. Tarihi atâda çeşmeye hatibinin söylediği (خير ماء معين 1026) tarihtir denilmiştir. Bugün görebildiğimiz her iki çeşmesinde de böyle bir kitabe kalmamıştır.

Alpağut mahallesindeki çeşmeyi Mehmet oğlu Ahmet adında bir hayır sahibi sonradan onarmıştır, tarihi siliktir. — Mehmet paşa mahallesindeki diğer çeşmeyi de 1311 hierî yılında Mehmet adında birisi onarmıştır.

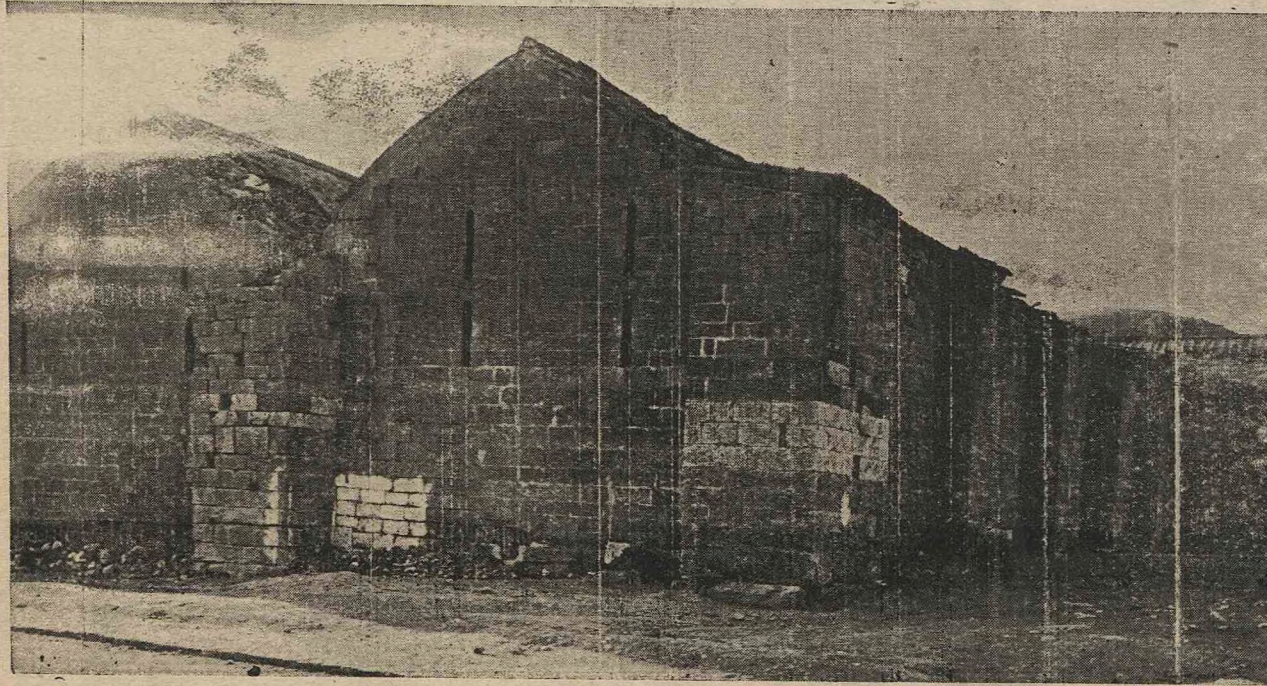
Ulukışlada yapılan han, Cami ve sair yapılar için gelir de bulunmuştur. Vakfiyeden anlaşıldığına göre Porsuk köyünün önündeki (sokak bağı) ndan Bel pınarına; Sansar

tepesinden Yelli bele kadar uzunluğu ve genişliği on beş kilometrelik bir yer ile Ballık, Çökek, ve Tat beli ekerleri (mezraaları) vakfedilmiştir.

Hem de (Cemii arazi ve mezarî ve Cibâl ve Merai ve Eşcarî ve Ezharî ve Âbâr ve Enhârî, Aşarî şeriye ve rûsumu örfiyesi ile) yani ekilen ve ekilmeyen toprakları Dağ ve yaylakları, Ağaçları, Çiçekleri, akar suları, kuyuları ile vakfedilmiştir.

Vakfiye öküz Mehmet paşanın ikinci baş vezirliği çağında ve 1618 Milâdi 1028 Hierî yılının Zilkadesi başında yazılmıştır.

Mehmet paşanın bir nalbant oğlu olduğunu yukarıda yazmıştık. Vakfiyeden nalbantın adını da öğreniyoruz. (Mehmet paşa bini Ali ağa) yani Ali ağa oğlu Mehmet paşa diye yazılıdır.

(Resim 4) Ulukışla hanının göney yüzünün görünüşü

§

Bu yapılar yapılinea Ulukışla şenlendi. Bir kaç kilometre yakınındaki köyler birer ikişer gelip kışla etrafında ev yapmaya başladılar. Ve yeni kurulan bu köy kışlanın adını aldı.

« Ulukışla » denildi. Hangi ailenin nereden geldiği daha unutulmamıştır. Yaşlıların anlatışına göre:

Beşir gil Bolasandan, Berber oğulları Ballık geçesinden, Musa hocalar Uzun güneşten, Dudular Alpağuttan, Hatip oğulları Mehmet bucağından, deli Yakup gil hacı Molanın köy tuttuğu Gödelek deresinden, Kavlaklar Kızıl tepeden, Musa beyliler Taşoluğun örenden, Hüseyin baş oğlu Hafızgil Dikmenden, Ağalar Urfadan, Fakılar Çayhandan, Hamame oğlu gil (Karginci — Ovacık) tan, Sarı paşalar Mısırdan, Kulalar Tuğlar öreninden, Çavuşun köseler Çökekten, Sarı Ahmedler Tat boğazından gelmişlerdir.

§

Ulukışla 1279 hierî yılına kadar (Şücaaddin) (1) adile (Bora) bağlı bir Kamun (Nahiye) olup merkezi şimdiki Beyağıl köyüdür. Bu tarihten sonra İlçe (kaza) olduğu Eykaf kayıtlarile, salnamelerden anlaşıyor.

(1) Ulukışlanın beyağıl köyü yanında (Şücaaddin) türbesi vardır. Türbede kitabe ve mimari değer yoktur. Yerliler Şücaaddin'in Mısırlı İbrahim paşa kumandanlarından birisi olduğunu söylüyorlar buna dair bir yazıya rastgelemedim.

Kabirler Selçuk tarzı isde Mermer değildir. Alçıdan dökmedir. Nahiye bu ad verilerek (Şücaaddin) denildiğini de yerlilerden eşittim.

1887 de İlçenin adı Hamidiye (2) olmuş ve merkezi Bulgar dağı eteklerindeki Bulgar madeni köyüne kaldırılmıştır. Bu yıllarda maden işletilir, elde olunan gümüş develerle İstanbula taşınırmış.

1919 da İlçe Ulukışla'ya gelmiştir. İlk İlçepayı Rasındır.

§

Bugün Anadolu — Suriye Tiren yolu üzerinde büyük bir istasyon olan Ulukışla, Ballık, Mehmet paşa Kadılar, Mısırlı, Alp ağut adlarında beş mahalleli 409 evli, 3321 nüfuslu bir İlçebaylıktır. Şarbaylık geliri ortalaması yılda 8 bin liradır.

İlçeye bağlı 35 köy, köyleriyle beraber 6114 Erkek 7195 Kadın olmak üzere 13309 nüfusu ve on köyünde İlk okulu vardır.

Ekilen toprakları 69500 dönümdür. Buğday, Arpa, Çavdar, Purçak, Patates ekilir.

M. Zeki Oral

(2) Darboğaz köyünden Hacı hafızın şu beyti de bu tarihi aydınlatıyor:

Üçyüz üçte küşat oldu Hamid'yenin kazası
Hiç değişmez Mahkemenin kör Nazifi Azası

Ulukışla yazısı için me hazler :

Tarih cilt 2.

Osmanlı tarihi : Necip Asım, Mehmet Arif

Hammer tarihi : Mehmet Atâ tercümesi ; Cilt 8

Kaysesi — Niğde Gabriyel

Maraş tarihi : Besim Atalay

Umumî tarih : Ahmet Refik

Tarihi Atâ : Mehmet Atâ cilt 2.

Solak zade tarihi

Küçük asya Şarl Teksiye cilt 3

Hikmetli fikirler ve NÜKTELİ SÖZLER SERİSİNDEN

Toplayan : A. M. Kaymak : İzmir

30 - Birisi beni aldadırsa ona ayıp,
eger 2 inci defa aldadırsa bana ayıp

Viktür Hugu

31 - Uyudum ve rüyada gördüm
ki hayat bir bedia imiş; uyandım
ve baktım ki hayat bir vazife imiş,
(Bir İngiliz mubarriri)

32 - İzdivaç için yalnız bir münasip eş
aramakla iktifa etme; bir
de münasip zaman ara .

Farber

33 - Bir eser polica gibidir . Ek-
seriya münderecatına değil, üze-
riadaki imzaya göre itibara maz-
har olur .

Valtur

İslâm tarihi : Ahmet Hilmi cilt 2.
Amasya tarihi : Hüseyin Hüsamet-
tin cilt 2.

Düveli islamiye : Halil Ethem
Cihannüma : Kâtip çelebi
Meskûkâtı islâmiye katologu Ah-
met Tevhit cilt 4.

Taberi tercümesi.
Niğde Evkaf kayıtları
Yerinde araştırmalar ve yazıda
adı geçen yerler .

34 - Alem bir tiyatro sah-
nesine benzer . Orada her fert
bir rol uynar . Ben muvaffakiyet-
bir imparator rolünde bulunmak-
tansa kahraman bir nefer rolün-
de bulunmayı tercih ederim .

Jül simon

35 - Çok gülenin heybeti azalır .
Çok lâtife edenin hataları çoğalır .
Hatası çok olanın aklı azalır, aklı
az olanın hayası kalmaz, hayası
kalmıyanın kalbi ölmüş olur .

Hazreti Ömer

36 - İnsan faziletiyle kaimdir; as-
liyle değil, kemalile daimdir cema-
tile değil, âdabile salımdır libası'
değil .

?

37 - İnsanın en zaifi sırrını sak-
layamıyan, en kavisi hiddetine ga-
le'e iden, en hayırlısı fikrini giz-
leyen, en ganisi kanaate edendir .

— Daha var —

— Rubaiyat —

— 24 —

Şu destinin üstündeki kılık bir hiç,
Duyguluysan bana sorma, kendin pay
biç;

— Dışındaki kılık senin nene gerek :
Gel, otur da içimdeki şaraptan iç !

— 25 —

Kapında aç bıraktın, ey Felek, beni,
Azat elsen bari, artık, bu köleni;
— DUYGUSUZla SAYGISIZı seviyorsan,
Bende dahi DUYGU, SAYGI yoktur.
hani !

— 26 —

Dirlik denen şeyi bulduk gençlikte hoş,
Desti - destî, tas - tas içip olduk serhoş;
— Yaş aşınca bakıp bir de ne görelim :
Ne elde var, ne avuçta : Hepsi bom-boş !

— 27 —

GAM yerine NEŞ'E kökü salacaksın,
İÇKİ, SEVGİ yerlerine dalacaksın;
— Herbir şeyden hevesini alacaksın :
Bu Dünya'da demirbaş mı kalacaksın ?!

— 28 —

Gülüüm, beni, varsın aşkın harap etsin,
O dikenli yollarında içim bitsin;
— Dilerim ki, çıkmasın da canım, hani:
O cefânı Mahşere dek çekip gitsin !

Dünya bir EV, amma, ben o EV de İLİM,
Ne yazık ki edinmişim bunca İLİM;
— Bir YEL esse, o YEL bana YALIM
gelir.

Bir SU içsem dağlanıyor ağızım-dilim !

Anlatış :

Besbelli, içki içmez biriyle bulu-
nurken Hayyam çekiyormuş.. Öteki de
laf olsun diye, şarap destisinin üs-
tündeki tasviri öğmüştü müşte, 1 nci
Rubaiyi ona söylüyor ..

II ci Rubai Şark Felsefesinin sa-
katlığını gösteren örneklerdendir :
Torbaya girmiyen laflarla, dipsiz
düşüncelerle karın doyuramıyanla-
rın Ezelî âdetidir : Feleğe söverler..

Felek kimmiş ki ?! Her şey biziz
ve her şey bizdedir !.

III cü Rubai de Hayyamın ba-
şına kar yağıp belini baktığı sıra-
da söylediklerinden belli III cüsünü
başında kavak yeli estiği sıralarda
söylediği gibi .

V ci Rubai Şarklı sevdasına
canlı bir örnek :

Önce CANAN, sonra CAN ! diyor.
Bu böyle olunca, bütün işlerinin
bozulması tabii değil mi ?! O menfi
İLİM kaç para eder ?!

— A. Hayyat —

— MANİLER —

Ustam (Cevdet İzzet) e

Dün gece kitaplığımı düzeltiyordum . işim bittikten sonra yıllardan beri birikmiş (not defter) lerime daldım . Not defteri deyip te geçmiyelim : Her birinde neler var neler ..

Eritiksel bilgiler, istatistikler, kanunlar, ulusal hikâyeler, tekerlemeler, Fikretin basılmamış şiirlerinden başlanmış koşmalar, türküler maniler, neler bulunmuş ise yazılmış. Bilmecelere varıncıya kadar .

Hepisini çabucak geçtim . Manilerde durdum :

Maniler; söyleyeni belli olmayan cana yakın oynak şiirlerdir . Manilerin kısacık dizimlerinde içli, narin güzellerin yürüyüşüne benzeyen tatlı bir akış vardır . Onun için manileri okurken gözler yorulmaz .

Söyleyeni belirsiz dedim . Evet maniler ortak bir duygu malıdır . Gerçekimleri bir şairin kaleminden veya bir aşkın sazından çıkmış olabilirler . Fakat manilerde en büyük pay; eşinden ayrı düşmüş genç dular, oğlunu yitirmiş ak saçlı Analar, tarlasında çalışan köyün ergen kızları, yaz çifti sürerken için için sevdasını besteleyen delikanlılarıdır . Maniler onların ayrılık, sevgi, hasret dilidir . Manilerin (uyum) unu (Ahenk) ini baharda tarlalardan köme köme ot alan, yazın imeci ile orak biçen köy kızlarından duymayan bilmez . Maniler o duygulu köy gençlerinin dilinde :

Nese, sevgi olur güler; ayrılık hasret ağıt olur ağlar .

§

Hele sadede gelelim . Yıllardan beri yazılmış toplanmış olan manilere ait yapraklar not defterlerinde uzak, yakın bir çok dağlardan, ovalardan, yaylalardan, köylerden, şehirlerden derlenmiş; sarı, mor, kırmızı fakat kocaman bir kır çiçeği demeti haline gelmiş ..

Dağlara, Pınarlara, Derelere, Denizlere söyleyenler var :

Su dağlar bizim olsa;
Yaprağı Üzüm olsa;
Yarın uykusu gelmiş,
Yastığı dizim olsa .

§

Su pınar eşme pınar
Derdimi deşme Pınar !
Yar yanına gelince,
Bensiz söyleşme Pınar !

§

Dere geliyor Dere,
Kumunu sere sere,
Dere beni de götür !
Yarın olduğu yere .

§

Deniz dalgasız olmaz
Güzel sevdasız olmaz,
Nerde güzel var ise
Başı belasız olmaz .
Meyvelere dair olanları vardır :

Şeftali çiçeklendi;
Dal verdi pürçeklendi;
Ağla sevdiğim ağla !
Ayrılık gerçekleşti .

§

Al elma soyulurmu ?
Güzele doyulurmu ?
Güzel seven yığıdın,
Kolları yorulurmu ?

§

Portakalın sarısı,
Yere düştü yarısı,
Eğil bir yol öpeyim .
Gitsin başım ağrısı .

§

Dut yedim parmak gibi,
Tadı var Kaymak gibi,
Yar aklıma gelince
Bulandım Irmak gibi .

§

Armut dalda dal yerde,
Ördek nerde, göl nerde ?
Felek gözün kör olsun
Her birimiz bir yerde .

Ağaç, Eki, üzeri e söylenenler
Var :

Kavak, senden uzun yok,
Dallarında üzüm yok,
Şu yar benim olursa;
Başkasında gözüm yok .

§

Ekine firez derler,
Gözele beyaz derler,
Kime yansam derdimi .
Bu dert; sana azderler .
Sözün kısası; Değirmen, Tarla,

Köy, Göz, Kaş, Saç, Kol, Boy, Ay, Gün, Yazma, İçlik ... gibi pek çok bölümlere ayrılabilen manilerin bir çokları da çiçek adlarıyla başlayanlardır . Çiçeklere dair manileri okurken şu günlerde büyük Adada yapılan (Çiçek savaşı) aklıma geldi . Hemmen sınıfladım . Çiçekler içinde en çok söylenen Gül ile Karanfiledir . Fakat karanfil birinciliği alıyor . Demek ki karanfil bizde çok sevilen bir çiçek imiş .

İşte on beş dancesi :

Karanfil kater oldu .
Hasretlik yeter oldu .
Sen orada ben burda
Ölümden beter oldu .

Karanfil eker misin ?
Balmısın şeker misin ?
Dünyada yaktın beni !
Ahrette çeker misin ?

Karanfil deste gerek
Destesi dosta gerek
Komşudan yar sevenler
Gayetle usta gerek .

Karanfil deste gider,
Kokusu dosta gider,
Seni gören yigitler,
Evine hasta gider .

Karanfilim toz penbe,
Annemden beni iste,
Eğer annem vermezse
Gayri tanrıdan iste .

Karanfil kuruttun mu ?
Beni sen unuttun mu ?
Yarın uykusu gelmiş
Dizinde uyuttun mu ?

Karanfil evlek evlek
Dadandı kara Leylek
Yazımızı yazladık
Güzün ayırdı Felek .

Karanfil oylum, oylum
Geliyor servi boylum
Servi boylum gelirse
Bin Akça müjde koydum.

Karanfil eymeleri
Ben sevmem' değmeleri
Yarım işlik dikinmiş
Ben olsam düğmeleri .

Karanfil olacaksın !
Sararıp solacaksın !
Merak etme sevdiğim !
Sen benim olacaksın !

Karanfil biter oldu
Aleme yeter oldu .
Kömür gözlü sevdiğim
Burnuma tüter oldu .

Karanfilim budama
Sefa geldin odama
Gelirse güzel gelsin
Çirkin koymam bu dama.

Karanfil oymak oymak
Olurmu yare doymak
Yare doydum deyenin
Gerektir boynun urmak .

Karanfili budarlar
İşkin vermesin deye
Bizi burdan kovarlar
Güzel sevmesin deye .

Karanfil ekim düze
Bitmedi kaldı güze
Hele bir kavuşalım
Önümüzdeki güze .

Z. O.

— GÖZLER —

— 9 —

Sivas Samsun ile birde Mamsa,
Akşehir, Merzifon,, hem Kırkkilisa,
Geç Halep, Ağınab dan diyari Rusa
Mülkü Horasanı değer gözlerin .

Girit, Bosna ile hem dahi Kışmır,
Erzurum, Kandiye şol Diyaribekir,
O nimi nigâhuna olmuşken esir,
Birde İsfahani değer gözlerin .

Avrupa, İngiliz, Sırp, Karadağı,
Almanya, Bulgar, Japon toprağı,
Fas şahı, İtalyan, Mersin sancağı,
Nice bin hakanı değer Gözlerin .

Gerdan bal Irmağı, Gamzen de reyhar,
Verdin velveleye cihanı canan,
Lâdikle, Ahisha, Londra, Tahran
Ol şehri Kozanı değer Gözlerin .

« Mâzâgalbasar » Nât şerifin,
Bir nuri hüdadır, Cismi latifin,
« Veşşemsi Vedduhâ » hüsnü zarifin,
Ol Arşı rahmanı değer Gözlerin .

(Hizbi) çok zamandır aşkınla ağlar,
Erdi kalmadı, yürekte yağlar,
Dilin hasta, diller merhemîn bağlar,
Çok köşe, cihanı değer Gözlerin .

Yozgath Hizbi
Derleyen : M. Z. Oral

(Akpınar) a

Seninçin

Gün oldu dağlarla geldik diz, dize,
Gün oldu karadan taşlık Denize,
Çevirdik Batıyı Doğuya, düze,
Seninçin geceyi yakarım Pınar !

..

Ülkende ünlenen öz dilin olsam,
Kıyında açılısam, kıyında solsam,
Kar gibi eriyip derene dolsam,
Sel olur bağrıma akarım Pınar !

..

Bağlasam her yönden sana bendim;
Bulutlu günlerde yağmur dindimi,
Ahunun tasına ceylan indimi,
Ben senin gözüne bakarım Pınar !

..

Saygıyla eğilir Budunda yasa,
Kalmadı yürekte Siyasal tasa,
Ulusal atımız eğer şahlarsa,
Seninçin Acunu yıkarım Pınar !

E. Songur

Niğde de Bahar

Dilden Dile dolaşır .
Güzel yerin baharı .
Gönüllere ulaşır .
Şen Niğdenin Baharı .

Çağlakların hoş sesi,
Bayılıyor Nergisi,
Güzel kuşların sesi;
Kıvandırır herkesi .

Karşı karşıya dağlar,
Her tarafta şen bağlar.
Ortada bir tepelik
Bazı güler, küh ağlar .

Kardeş; gel, gör Niğdeyi
En harabe yerleri
En Issız köşeleri
Şiir dolu Beldeyi .

*

Sabah .

Bir ışık başladı Şarktan kaymaya,
Kara örtüleri attı dağ, kaya
Kuytu tepecikler yol verdi Aya,
Bürünüyor Ova o penbe tülü .

..

Do!du göğüslere bir tatlı koku,
Uzandı sırtlara ilk ışık oku,
Anlattı onlara aç ile toku,
Yamaçta açılan kızıl tan gülü .

..

Başladı hu.. hu.. ya damda kumrular,
Gitgide ağardı uyuyan sular,
Sis gibi uçuyor gökte buğular,
Dinle söğütlerde öten bülbülü .

..

İşıttı gün yeri birden çıkışla,
Boru sesleriyle titredi kışla,
İnliyor kasaba sonsuz haş, haş .. la,
Karanlık bir yanda kaldı dürülü .

Turan Tekin

Maksim gorki

[SERSERİLER]

Büyük Hikâye :

B. S.

Malva

— Geçen nüshadan devam —

— Ne çok büyük, Deniz !...

— Nasıl ihtiyar değişmiş mi ?.

— Hanılar, ben onu saçları tüm kırlanmış bulacağımı umuyordum ... Halbuki, pek az ... Hem, gülbüzde Hâlâ ...

— Eh ! Beş sene var, 'O köyünden ayrıldığı zaman ben 17 yaşına giriyordum . Kulubeye girdiler . Hararet ve balık kokusu boğucu bir şekildeydi .

İyakof kalın bir kütüğe, Malva çuvalların üzerine oturdu . Aralarında destremle ikiye bölünmüş bir fıçı vardı . Bu, vasiliye sofrası vazifesini görüyordu .

oturmalarıyla beraber birbirlerini uzun ve derin tedkike koyuldular .

Malva sordu :

— Galiba niyetin burada çalışmak ?...

— Bilemem ... bir iş bulabilirsem ...

Malva genci yeşil gözleriyle süzerek temin etti ..

— Bulursun ...

İyakof artık kendisine bakmıyor, gömleğinin yenile yüzündeki terleri siliyordu . Malva, durup dururken gülmeğe başladı .

— Annen, her halde Babana selâm

filan göndermiştir ..

İyakof irkildi :

— Tabii ... Neden sordun ?..

— Hiç ! dedi ve kahkahayle güldü

Bu sorgu ve hele arkasından bu kahkaha İyakofun hoşuna gitmemişti . Yanından uzaklaştı ve annesinin sözlerini düşündü .

Köyün tışına kadar beraber gel kuru gözlerini kırparak acele, acele:

— Söyle söyle, İyakof, Allah aşkına söyle, demişti . « Baba, Annem orada yalnız ... Beş sene geçti, hiç uğramadın . artık ihtiyarlamaya başlıyor .. Söyle, emi, İyakofum, Tanrı aşkına, söyle ... Annem, yarın obirgün

bi koca karı olacak .. Sen gideli beri yalnız, işi gücüyle uğraşıyor, de' . Yalvacının başı için söyle .. Unutma sıkın !. Ve yüzünü önlüğüyle örterek gizli gizli göz yaşı dökmüştü . İyakof, anasına ozaman acımamıştı, fakat; şimdi bunları düşünmek bile onun kalbini parçalamağa yetiyordu .

Malvanın karşısında ağır sözleri söyleyecekmiş bir tavur aldı .

— Geldim işte ..

Vasili bağırarak içeri girdi . Bir elinde çırpınan bir balık obir elinde bir bıçak vardı . Kendini toplamıştı . Misafirlerine serbestçe bakabiliyordu .. Yalnız halinde her zamankinden aykırı bir esrime (heyecan) sezilmekteydi .

— Ben ateşi yakayım .. Sonra bol bol konuşuruz . Emi İyakof ?..

Neyaman delikanlı olmuşsun kerata !.

Yeniden gayboldu .

Malva çekirdek yiyordu .. Arasıra yan gözle İyakofu süzmekte idi .. Genç adam, içinde büyük bir istek duymasına rağmen onun bakışlarıyla karşılaşmağa çalışıyor ve kendi kendine düşünüyordu :

— Hayat, her halde burada iyi .. İnsan acıktıkça yemek yiyebiliyor .. Kadında oda ne kadar yağlılar .

Sonra, sessizlikten ürktü ve yüksek sesle :

— Dağarcığı kayıkta unutmuşum dedi, gidip alayım .

Ağır ağır doğruldu ve çıktı ..

Bu sırada Vasili girdi, Malvaya eğildi ve çıkıştı :

— Onunla beraber gelmeğe ihtiyacın vardı, değilmi ?.. Şimdi senin için ne deyeyim, ben ona ?.. Neyim oluyorsun, benim ?..

— Çıkış gelmiş dersin, ne deyeceksin ?..

— Peki, budala mahluk !. Senin hiç utanman yokmu ?.. Ben şimdi ne yapacağım ?.. Doğrumu söyleyeyim ?.. Fakat; evimde bir karım var; Annesi ..seninin bunu düşünmekliğin gerekirdi ..

Malva yeşil gözlerini yarı yumarak sordu :

— Bana ne bunlardan ?.. Ondan korkacak mıyım, yani ?.. Yoksa senmi beni korkutacaksın ?.

Bir az durdu ve ilâve etti :

— Karşında oğlunu görür görmez ne kadar budalalaştın .. Öyle hoşuma gitti ki .

— Hoşuna mı gitti ?.. Alâ !. Ben ne yapayım !..

— Bunu daha evel düşünmeliydin .

— Saçmalamasan a. Ne bileyim ben, Deniz bana « Savul ! » deme-

den onu üzerime atacağını ?..

İyakofun ayakları altında kumlar gıcırdayordu .. Sustular .

Genç adam torbasını getirmemiş ti . Bir köşeye yerleşti : Ve bu arada kadına kötü bir bakışla baktı .

Malva hâlâ çekirdek yiyordu . Vasili bir kütüğe oturdu ve d'zlerini ovarak zoraki bir tebensümle sordu :

— Eh !. Hoş geldin, bakalım !. Nereden aklına esti, bu böyle ?..

— Sana yazdık ..

— Ne zaman ?.. Ben de haberin var sanıyordum .

Vasili teessürle :

— Her halde, kayboldu, dedi .. Allah belâsını vorsin .. Zaten hep böyle mühim olanları ele geçmez ..

İyakof bu sözlerle aldatmadığını göstererek sordu :

— Oha'de senin bizim halimizden haberin yok ?.

— Nereden olacak ?.. Hiç bir mektup alamadım ki ..

Bunun üzerine İyakof, atın öldüğünü , Buğdayın Şubatın evel yindigini ve kendisinin ekmek paraası kazanacak bir şey olmadığını söyledi . Yulâfları azmış, inek az kalsın açlıktan ölüyormuş Nisana kadar şöyle böyle idare etmiş ve nihayet şu kararı vermişler : Tarla sürüldükten sonra İyakof babasının yanına çalışmağa gidecek ve üç ay kadar kalacak . Mektupta bu yazılı imiş . Üç koyun satmışlar, un ve yulaf satın alınmış ve İyakof köyden ayrılmış ..

Vasili bağırdı :

— Tamam ! Tamam bunun imkanı mı var ?.. Ben size para gönderiyorum .

— Pek hafif o para, baba .. kulu-
be onarıldı .. Hemşireyi evlendirmek
gerekti .. Bir öküz arabası satın al-
dım .. Biliyorsun, ya .. Beş sen ... Az
zaman değil, bu ...

— Him ! demek, yetmedi ? Masal!
Çorbayı taşıracamız .

Kalktı ve dışarı çıktı .

Vasili, üzerinde çorba kaynayan
ateşin önünde bağdaş kurmuş bir
tarafından ateşe tez ek atıyor ve bir
tarafından düşünüyordu :

Oğlunun sözlerinden hiç birisi o-
na dokunmuş değildi .

Karısına ve iyakofa içerliyordu .
Şu beş sene içinde azmı para gön-
dermişti ! Halbuki onlar idare ede-
memiştiler . Malva olmasaydı, oğ-
luna söyleyeceğini bilirdi ! İyakof
babasının müsaadesini almadan
köyden ayrılmasını pek âla bilmiş te
toprağı idare etmeyi becerememişti.
Ve emeksiz, tatlı geçen son seneler
Vasilinin hiç hatırına getirmedığı bu
toprak, o anda gözünün, beş yıl, pa-
ralarını, sanki lüzumsuz ve sıkıcı
şeylermiş gibi içine fırlattığı derin
ve sarp bir uçurum şeklinde can-
landı .

Kaşığını çorba tenceresinin içinde
dolaştırarak içini çekti .

Güneş ziyasının yanında, ateşin
ufak, sarımtırak alevi ne kadar cılız
ve soluk!.. Mavi şeffaf duman sütun-
ları ocaktan denize doğru uzatıyor,
adeta dalgaları karşılıyorlar .

Vasili gözlerle bunları takibeder-
ken oğlunu, Malvayı düşünmekdeydi
Bugünden itibaren hayatının bozu-
lacağını, Hürriyetinin kaybolacağını
tasarlüyordu . Hiç şüphesiz ki İyakof,
bu kadının ne olduğunu anlamıştı .

Malva kulbedeydi . Tebessümünü
kaybetmeyen vaitkâr bakışlarıyla
genci şaşkın bir vaziyete düşürü-
yordu .

Sessizliğin ortasında birden sordu:

— İhtimâl köyden nişanlıyı bı-
raktın, geldin ?..

İsteksiz :

— Belki ! Cevabını verdi ve için-
den küfür etti .

— Nasıl güzel mi ?..

İyakof sesini çıkarmadı .

— Niçin susuyorsun ? benden gü-
zel mi !..

Gözlerini farkında olmadan kal-
dırdı . Yanakları esmer ve dolgundu.
Etil dudakları şeytanî bir tebessü-
mün yarı araladığı şu anda hafif
titreyordu . Dar, penbe yun buluzu
vücudüne yaraşmıştı . Yuvarlak
umuzlarını meydana vuruyordu .
Gönsü yüksek ve elastikiydi . Fakat;
hilekâr ve alaycı yeşil gözleri ho-
şuna gitmedi .

— Neye böyle soruyorsun ?

Sebehsiz soluyor ve yalvarır gibi
soruyordu . Halbuki o bu kadına
karşı ciddi bir lisan kullanmak is-
terdi .

Malva gülerek :

— Nasıl sormalıymış ?.. Dedi .

— Gülüyorsun, neye ?..

— Sana .

Ciddi bir tavur takındı .

— Ben sana ne yaptım ?.. Dedi ve
kadının bakışları karşısında gözle-
rini indirdi . Malva cevap vermedi .

— Daha var . —

Abone :

Yıllık : (100) Kuruştur .

Altı aylık : (60) «

Sayısı (10) kuru t ır.